

PREOȚI GRECO-CATOLICI

Preotul **Adrian**, vicar la Arad, se afla în 1945 în lagărul de la Caracal.

Preotul **Petru Ajaki** de la Mănăstirea Bixad a fost arestat la 3 august 1948.

Părintele Vasile Albu, preot în Dieceza Lugojului, născut la 7 ianuarie 1907 în Firiza, județul Maramureș, a fost arestat la 15 august 1949 și închis până la 1 septembrie 1953. Un an și șase luni i-a petrecut la Securitate, iar doi ani și șase luni, la Canalul Dunăre - Marea Neagră, fără condamnare. A mai trecut prin închisorile Lugoj, Timișoara, Jilava și Sighet. Eliberat în august 1955, a murit la 25 aprilie 1959.

Despre părintele **Izidor Aldea** din Coșlar, relatează doamna Georgina Aldea, soția părintelui:

«În anul 1948, când a început prigoana împotriva greco-catolicilor, într-o noapte, ne-am trezit cu cei de la Miliția Alba Iulia, care l-au arestat pe soțul meu; în același timp l-au luat și pe fiul meu, Ioan, în vârstă de zece ani. Acolo au căutat să-l facă să adere la ortodoxism și să îndemne și pe alți preoți să-și lepede credința greco-catolică. Soțul meu a refuzat. După ce a fost supus la fel de fel de presiuni psihice, făcându-i-se tot soiul de promisiuni, i-au dat drumul acasă, pentru a se mai gândi.

A plecat imediat la Teiuș, împreună cu protopopul Magda, unde s-a întâlnit cu mai mulți preoți. Între timp, au venit de la Securitate, pentru a-l aresta, dar nu l-au găsit. Eu l-am înștiințat să nu vină acasă de la Teiuș, ceea ce a și făcut. În noaptea aceea, în jurul orei 1, au venit doi securiști. Cum au intrat în casă, au întrebat de soțul meu. Văzând că nu este acasă, au scos pistolul, au început să înjure. Mi-au pus pistolul în piept strigând: "Ori îl dai pe popa, ori te împușcăm pe tine. Vă împușcăm pe toți greco-catolicii, numai voi sunteți împotriva comunismului și a colectivizării". Unul dintre ei era beat; a tras câteva gloanțe în perete. Numai Dumnezeu m-a scăpat atunci cu viață pe mine și copiii mei.

După plecarea lor, soțul meu a venit acasă. Primarul, împreună cu Mastici și Bărbuți, doi comuniști înflăcărați, ne-au dat afară din casă într-o noapte, pe noi doi și pe cei trei copii, spunând că tot ce avem în casă aparține statului. Am plecat cu toții la părinții mei, la Galda de Sus, județul Alba, iar soțul meu, fiind urmărit de Securitate, s-a ascuns în comuna Cistei, la fratele meu, unde a stat mai mult timp. Fratele meu, Micu Petru, era urmărit și el de Securitate, pentru că era în legătură cu partizanii din Munții Apuseni. A fost arestat în 1949 ca trădător de țară; a trecut prin închisorile din Alba, Gherla, Aiud, și Poarta Albă.

După o vreme am fost nevoiți să părăsim Galda de Sus și ne-am dus la Mesentea, unde am locuit într-o moară părăsită. A venit la Mesentea și soțul meu dar, cum a ajuns, a venit Securitatea și l-a arestat, acuzându-l că, atunci când era preot în Coșlar, s-a rugat să cadă guvernul și l-a blestemat pe Gh. Gheorghiu-Dej. După câțva timp, l-au eliberat. S-a angajat la Aiud, ca muncitor necalificat la Electro-Montaj, apoi magazioner la Gostat, de unde a ieșit la pensie.

După pensionare, ne-am mutat la Deva. Tot timpul - și în perioada în care a fost angajat și după pensionare - familia noastră a fost în atenția Securității. Preotul Izidor Aldea a decedat în 19 decembrie 1988, în timp ce oficia Sfânta Liturghie, adică slujindu-l pe Domnul Dumnezeu așa cum a făcut o viață întreagă. Fiului meu, Ioan, i-a fost curmată viața de niște mâini criminale în 14 decembrie 1990. Acum se odihnește alături de tatăl său.»

Preotul **Grigore¹ Ambrozie** (†) a murit în lagărul de exterminare de la Periprava - Grindu (în Delta Dunării).

Preotul **Bazil Anca²** a trecut, în octombrie 1948, sub presiunea autorităților, la ortodocși. A fost totuși declarat chiabur, cu 2 ha de teren primit la împrumut. Protopopul ortodox al Reghinului, Mihai Ciobanu, i-a luat parohia Habnic - Mureș. S-a mutat în localitatea Galați, raionul Zlatna, de unde a ieșit la pensie, iar în 1990 a decedat. Fiindcă părintele Anca a fost condamnat politic, fiul său Mihai Iuliu a suferit toată viața.

Preotul **Petru Anca**, născut la Oradea în 1916, paroh în Tinca - Bihor, a fost condamnat în 1949 la 25 de ani de muncă silnică, după ce a rezistat la presiunile Securității prin care i s-a cerut să-și părăsească credința.

¹ Memoria 199, p. 136. În *Biserica întemnițată, România 1944 - 1989*, apare George

² Potrivit mărturiei fiului său, Mihai Iuliu Anca, din comuna Solovăstru, jud. Mureș.

Părintele **Vasile Andercău**, născut în 1919 în Valea Vinului, județul Satu Mare, a făcut studiile la Școala Normală din Gherla și la Liceul "M. Eminescu" din Satu Mare, apoi la Academia Teologică Română Unită Oradea, în 1947 este hirotonit preot celib de către episcopul dr. Valeriu Traian Frențiu și numit paroh la Sâmbăta - Bihor.

La 2 ianuarie 1953 este arestat pentru pastorație clandestină greco-catolică, dus la Oradea apoi la Pitești și Dej, condamnat la zece ani de închisoare și doi ani domiciliu obligatoriu. A fost închis împreună cu P.S. Iuliu Hirțea, P.S. Vasile Hossu, Stan Gavril - canonic profesor, Augustin Olah, Virgil Maxim - preot celib, Dumitru Pascal - ieromonah franciscan de la Drăgoiești. A petrecut anii 1954-1960 în Penitenciarul din Pitești, împreună cu preotul Ștefan Tătaru, preotul Mihai Rotaru, preotul Gheorghe Dumitrașcu - franciscan, preotul Martin Mihoc - franciscan, P.S. Ioan Dragomir, P.S. Ioan Ploscaru, Mgr. George Adalbert din Timișoara, preotul Waldner Maior - prepozit în Timișoara, Emil Ritti, preot greco-catolic, dr. Schultz, protopopul Caransebeșului, Wilung - protopopul romano-catolic al Becicherecului Mic, Iosif Chilian - protopop romano-catolic, Matei Bitterbinder, protopop romano-catolic al Orșovei, preotul profesor Aurel Leluțiu și încă 40 de preoți catolici, între ei numărându-se: Asaftei din Dieceza Iași, Ioan Balthazer din București, Pozsar, capelan la "Sfântul Iosif București.

A fost eliberat după zece ani de muncă silnică, la 1 decembrie 1962, după care i s-a fixat domiciliu obligatoriu în Valea Călmățui, județul Brăila. A plecat din Dej, împreună cu Nicolae Balotă, care i-a fost coleg și de pușcărie. La Valea Călmățui a trăit împreună cu Corneliu Coposu, Ion Diaconescu, Lăzărescu, Virgil Solomon, preotul luteran Bikner, preotul greco-catolic Ioan Dunca din Ieud, Ludovic Vida - vicarul greco-catolic al Maramureșului.

Părintele **Vasile Andercău** - astăzi profesor de Dogmatică la Institutul Teologic Universitar Român Unit din Oradea și confesor la parohia greco-catolică românească I Satu Mare³ - își amintește și de preoții Vasile Sabău, mort la Satu Mare la Securitate, Vasile Tinca, preot celib închis cu lotul Sabău - Săsăran, în 1952, Victor Fanea, paroh în Sâncrai - Bihor, mort în închisoare.

Iuliu Ardeleanu (†), preot în Iapa și apoi în Șugatag - Maramureș, arestat la 15 august 1952, a murit la Canal. A fost vicepreședinte al organizației județene a P.N.Ț.

Ieromonahul **Iacob Arieșan** din satul Visua, județul Bistrița-Năsăud, s-a născut în anul 1922. După desființarea mănăstirilor greco-catolice, fiind călugăr bazilitan, a venit de la Bixad la Cluj, unde și-a găsit un loc de muncă și unde făcea, în același timp, cursuri serale de aprofundare a cunoștințelor bisericești, cu alți călugări, sub conducerea părintelui dr. Augustin Prunduș. În 3 martie 1950, aflându-se la aceste cursuri, a fost arestat, împreună cu încă opt persoane, și dus la Securitatea din Cluj. Aici a fost bătut bestial de ofițeri, între care Bainer, evreu, șeful Securității. După 76 de zile la Securitate, vreme în care a dormit numai pe betonul gol, în haine subțiri, a fost mutat la penitenciar, unde a stat încă opt luni; de aici, în 20 ianuarie 1951, l-au mutat la București - Ghencea, iar după două zile, la Canalul Dunăre - Marea Neagră, unde a lucrat cinci luni, pentru ca de aici să fie din nou mutat, la Șantierul Bicaz - Moldova - altă colonie de muncă forțată. După cinci luni de muncă grea, în 7 noiembrie 1951, l-au readus la Ghencea - București, apoi la Securitatea București, iar după 20 de zile a fost lăsat acasă. Astfel a fost chinuit fără nici o judecată, nevinovat, timp de 21 de luni. Revenit acasă, a fost mereu supravegheat și amenințat de către Securitate.

Preotul **Vasile Aștileanu** a fost arestat pentru credință. La 25 aprilie 1955 se afla la Securitatea din Timișoara⁴. Prin 1968 a trecut în Biserica Ortodoxă și a devenit vicar al Mitropoliei Sibiului și apoi episcop al Aradului, unde a și murit.

Preotul **Victor Avram**, din comuna Ardușat, a fost închis și a trecut prin închisorile de la Jilava și Gherla.

Părintele **Augustin Bacoțiu** (†) din Drighiu-Sălaj a fost închis la Gherla, unde a stat într-o celulă cu părintele Al. Rațiu. În 1959 a fost transferat la lagărul Grinzi, unde a și murit în 1961.

Iosif Bal, preot din Cluj, parohul bisericii catedrale, a ținut în dimineața zilei de 31 octombrie 1948 o predică în apărarea credinței față de care se dezlănțuise persecuția. Poliția a venit după el; părintele

---

³ La Satu Mare există și o parohie greco-catolică ruteană, al cărui paroh, părintele Uliceac, a fost închis în 1948, la Securitatea din Satu Mare și apoi transferat la Cluj.

⁴ Potrivit volumului «Mărturisitori de după gratii», Cluj-Napoca 1995.

Iosif Bal a rămas în biserica înconjurată de polițiști până la Vecernie, când a ținut o nouă predică la fel de curajoasă. Ieșind din biserică, agenții s-au repezit să-l smulgă din mijlocul mulțimii care-l apăra. Părintele Bal a intrat din nou în biserică - lăcașul era încă plin de credincioși - a urcat la amvon și s-a adresat mulțimii, subliniind datoria fiecăruia de a mărturisi credința chiar cu prețul vieții și cerând mulțimii să se roage pentru el ca să poată îndura și moartea dacă Dumnezeu vrea. Lumea plângea în hohote; câțiva au reușit să-l ascundă, dar au fost schingiuiți până au declarat locul unde se afla părintele.

Luni, 1 noiembrie 1948, a fost prins, bătut și aruncat în temnițele comuniste.

Preotul **Grigore Balea** din Sighetul Marmației, a fost închis de mai multe ori la Securitate. A rămas fidel credinței sale, deși avea o familie foarte numeroasă. Astăzi este protopopul Izei - Maramureș, respectat și iubit de către credincioșii săi.

Preotul **Nicolae Balotă** era închis la Pitești în 1959.

Preotul **Iosif Barb** din Satu Mare a fost condamnat la șapte ani și jumătate închisoare, în 1953. A fost închis la Cluj, Gherla și Aiud.

Părintele **Paul Barbul**, canonic din Oradea, a fost bătut în mod barbar la Securitatea din Oradea, până ce a căzut în nesimțire. Când și-a revenit, a înțeles că a semnat trecerea la Ortodoxie. Îndată ce a fost eliberat, s-a prezentat în fața episcopului Valentin Traian Frențiu și și-a retractat semnătura, apoi a plecat la catedrala «Sfântul Nicolae», unde a mărturisit, în fața mulțimii credincioșilor, cum i s-a stors prin forță semnătura și, din amvon, și-a mărturisit credința catolică, rostind Simbolul credinței. Ulterior a fost din nou arestat și întemnițat, dar a rămas statornic în credința catolică.

Preotul **Victor Băcilă** din satul Băița - Maramureș, arestat și închis la temnița din Sighet în 1949, a fost transferat la închisoarea din Aiud, unde, în vârstă de peste 70 de ani și cu sănătatea șubrezită de anii de închisoare și de regimul de exterminare la care a fost supus, moare în 1956.

Părintele **Gavril Bălan**, născut în 1916 în satul Someșeni, comuna Apa, județul Satu Mare, a studiat la Academia Teologică din Blaj și apoi la Roma, unde și-a luat doctoratul în Teologie. Reîntors în țară, a fost paroh în Satu Mare și la Amați, profesor de liceu, în același timp, la Satu Mare. Fire blândă, modest, de o bunătate și un spirit de jertfă exemplar, a fost iubit de credincioșii săi.

Timp de șase ani, în vremea persecuțiilor, s-a ascuns, dar în 1958 a fost arestat. Apoi a fost trimis într-un lagăr de muncă forțată, prin 1960.

După amnistia din 1964, a fost lăsat acasă la Baia Mare, bucurându-se de îngrijire din partea surorilor sale, Elvira Ciadei și Mariana, primind și o slujbă la Muzeul Județean din Baia Mare, muzeu pe care, prin cercetări proprii, l-a îmbogățit cu un mare număr de exemplare de roci, plante, soluri rare etc., precum și cu lucrări manuscrise privind activitatea minelor băimărene din vremea romanilor și din perioada imediat următoare.

Bărbat cu capacități intelectuale de savant, a fost distrus de regimul dictatorial ateu, stingându-se în 1970. A fost îngropat în Cimitirul vechi din Baia Mare.

Preotul **Ștefan Bălan** (†), consilier la Episcopia din Lugoj, a fost condamnat la cinci ani de muncă silnică. A decedat în timpul detenției, la Poarta Albă.

Preotul protopop **Teofil Băliban** din Cluj a fost arestat de două ori. Închis mai întâi la Gherla, a fost transferat apoi la Aiud, unde a și murit ca martir. Era un preot cu viață sfântă și cu o aleasă pregătire teologică și științifică.

Soția sa, educatoare, a rămas văduvă, fără serviciu, cu două fete orfane.

Preotul **Ioan Bejan** a fost închis pentru credința sa. După ce a ieșit din închisoare, a activat clandestin în Cluj, oficiind zilnic la domiciliu Sfânta Liturghie. Fiul său, Ovidiu Bejan, a fost prelat papal, președintele Tribunalului pontifical *Rota Romana* de la Vatican. Împreună cu episcopul Vasile Cristea, a participat la Conciliul Vatican II.⁵

Preotul **Ioan Bele** a fost condamnat la cinci ani de închisoare, pedeapsă pe care a executat-o la Sighet. A fost eliberat în 1955.

Preotul **Augustin Belea** a fost condamnat la cinci ani de închisoare.

---

⁵ 1962- 1965

Preotul **Ion Berinde**, profesor de Religie, publicist, a trecut prin temnițele comuniste.

Ștefan Dănilă Berinde, ieromonah asumpționist, a fost închis la Sighet.

Preotul **Emil Blăjuț** a fost închis la Baia-Sprie.

Preotul **George Bob** a fost reținut într-o mănăstire ce fusese stabilită drept domiciliu forțat pentru episcopii și preoții greco-catolici, apoi a fost dus la închisoarea din Sighet. Curând după aceea, a fost eliberat. A murit acasă.

Preotul **Ioan Bob** a trecut prin închisoarea de la Sighet,

Ieromonahul bazilitan **Leon Bob** de la Bixad a trăit vreme îndelungată în închisorile comuniste. Astăzi locuiește la Satu Mare.

Preotul **Mihai Boca**(†) născut în comuna Țepea, județul Satu Mare, a slujit în cadrul Episcopiei Bihorului, unde a ctitorit o biserică. Închis împreună cu preotul Vasile Șuta în lagărul de muncă forțată de la Ghencea -București, a murit în anul 1954⁶.

Preotul Alexandru Bochiș, născut la 25 martie 1915 în comuna Borșa, raion Gherla, regiunea Cluj, fiul lui Ioan și Ana, de profesiune preot, profesor de muzică, căsătorit, are 2 copii, studii Academia Teologică și Academia de Muzică, - spune textul SENTINȚEI nr. 219 din 11 iulie 1957 a TRIBUNALULUI MILITAR CLUJ Dosar nr. 240/1957 - nu a mai fost condamnat, cu ultimul domiciliu în Cluj, str. Iokay, nr. 6-8, în prezent deținut în Penitenciarul Gherla, învinuit pentru faptul de
- agitație publică prev. și pen. de art. 227 al 3 CP. și
- delictul de exercitare abuzivă de funcție prev. și pen. de art. 256, al II CP.

ÎN FAPT:

În anul 1948 majoritatea credincioșilor de religie greco-catolică, privind dialectic istoria și conjunctura internațională, la acea dată, au hotărât să se reîntoarcă la religia strămoșească - religia ortodoxă, de care strămoșii credincioșilor s-au despărțit la începutul secolului al 18-lea prin intriga, sila și uneltirile viclene ale epocii, în această problemă. Prin acest fapt puterile imperialiste urmăreau captarea și punerea sub influența puterii papale a credincioșilor trecuți la religia greco-catolică. "Sf. Scaun" (Papa) - "Vaticanul" fiind întotdeauna un reprezentant credincios al lagărului imperialist, adept al concepției idealiste, în opunere cu concepția materialistă, adoptată și însușită de materialismul științific și de țările lagărului socialist.

Deși oricare dintre cultele religioase au la bază aceeași concepție idealistă, totuși masa credincioșilor de rit greco-catolic au rupt legătura cu această putere, așa-zisă spirituală, constatând că "Sf. Scaun" (Papa), ca organ suprem de deținere de dogme și apoi ca putere de stat (Vatican) se abate de la preocupările pur spirituale, angajându-se în probleme de politică internațională pe plan general și cu tendințe de imixtiune în forma de conducere și organizare a statelor în care avea credincioși, punându-se în slujba lagărului imperialist. Ca și confirmare a acestei hotărâri a credincioșilor de religie greco-catolică, Guvernul R.P.R. a constatat autodizolvarea ei și aceasta nu a fost trecută printre cultele recunoscute de stat și ca urmare toate bunurile mobile și imobile ale acestui cult au trecut în patrimoniul cultului ortodox, la care a aderat marea majoritate a credincioșilor greco-catolici.

Această mișcare revoluționară pe plan al credinței, religiei, a avut adversarii ei, care s-au manifestat ca atare. Atât în cursul anului 1948 cât și în anii următori, până în zilele noastre, unii dintre acești adversari s-au menținut pasivi, în sensul că n-au aderat la religia ortodoxă, pe considerente dogmatice, rămânând în credința lor, fără a face propagandă nici contra cultului ortodox, nici contra formei democratice de guvernământ și, astfel, atitudinea lor nu a fost înfierată de nici un text de lege, regimul democratic fiind consecvent principiilor constituționale, care consfințește libertatea conștiinței, a gândirii, a cultului.

A doua categorie de adversari au fost elemente care, interpretând în mod eronat această inițiativă a credincioșilor, au considerat-o ca o măsură arbitrară, impusă de Guvernul R.P.R., făcând astfel propagandă de defăimare a formei democratice de guvernământ, (afirmând) că a siluit conștiința cetățenilor, persecutând pe cei care n-au aderat la religia ortodoxă. Asemenea propagandă era îndreptată, în mod tendențios împotriva formei democratice de guvernământ a R.P.R și astfel fiind de natură a produce agitații din care putea să rezulte pericol pentru ordinea și siguranța statului, a fost stigmatizată și

⁶ Potrivit altor mărturii, orale, a murit la Jilava în august 1953.

sanționată de legile penale, ca orice alte manifestări care urmăreau un anume scop. în aceasta din urmă categorie se situează și inculpatul BOCHIȘ ALEXANDRU.

Inculpatul și-a terminat studiile teologice la Roma și a profesat funcțiunea de preot, iar după autodesfășurarea cultului greco-catolic (1948) îndeplinește funcțiunea de corist la Opera Română din Cluj.

În ce privește atitudinea avută față de actul de unificare din toamna anului 1948, inculpatul declară că a rămas greco-catolic, fapt pentru care i-a atribuit regimului măsuri de silnicie și de siluire a conștiințelor pentru a fi astfel trecuți unii la religia ortodoxă. După cum însuși declară: "în anul 1949 am compus o mică poezie calomniatoare la adresa lui Stalin, pentru care am fost trimis la Canal, primind doi ani pedeapsă administrativă".

Revenit în câmpul muncii în luna decembrie 1952, inculpatul se angajează șef de echipă la fabrica de ciment din Dej, iar mai târziu referent, iar în 1954 se angajează ca desenator tehnic la Atelierele CER. După care dată conduce corul CER-ului și corul bisericesc al parohiei II din Dej, unde era preot CATALIȘAN IOAN, fost preot greco-catolic (revenit). Nemulțumit de situația în care se afla din punct de vedere material și profesional față de trecut și trăind în cercul unor credincioși, în mare parte din cei reveniți la religia ortodoxă de la religia greco-catolică și care erau instigați de unii preoți care nu au aderat la unificare, inculpatul caută să se alieze cu aceștia din urmă, începând acțiuni de instigare împotriva regimului, criticând măsurile luate prin Decretul 358/1948, cerând punerea în legalitate a religiei greco-catolice. În vederea organizării acțiunilor de instigare, inculpatul este preocupat de a atrage pe foștii preoți greco-catolici (reveniți) cu scopul ca fiecare să întocmească memorii și să strângă semnături prin care să ceară, din partea credincioșilor, anularea decretului 351/1948 și punerea în legalitate a acestui cult, memorii, care urmau să fie trimise Ministerului Cultelor.

Ca urmare, inculpatul cere preotului Cătălișan Ioan. În prezent revenit, să retracteze revenirea la ortodoxism și să dea o declarație, că este preot greco-catolic, iar pe credincioșii reveniți la ortodoxism să-i declare oficial că sunt greco-catolici.

Întrucât preotul Cătălișan n-a acceptat propunerea inculpatului, a început el acțiunea de instigare a cetățenilor, prin întocmirea de memorii instigatoare, strângând semnături la cca. 23 - 25 persoane. În acest sens a dat sarcină numitei Iosip Laurenția să strângă ea semnături în comuna Căseii, dându-i instrucțiuni cum să întocmească memoriul instigator. Cu toate că inculpatul Bochiș Alexandru a aflat că în Cluj, preoții care s-au datat la provocări instigatoare în masă au fost arestați, totuși a înaintat memoriul instigator întocmit de el, la Ministerul Cultelor, Marea Adunare Națională și Președenția Consiliului de Miniștri. De menționat este faptul că inculpatul a aflat despre conținutul memoriului instigator redactat de fostul episcop greco-catolic Alexandru Rusu, la întrunirea clandestină în casa lui cu preoții reveniți. Cu această ocazie a fost de acord cu conținutul memoriului, instigând pe cei prezenți, că trebuie începută acțiunea de instigare în rândul foștilor credincioși greco-catolici, ca Guvernul să vadă că sunt cerute de masă și astfel va anula decretul 358/1948, admițându-se funcționarea legală a cultului greco-catolic.

Conținutul memoriilor redactate de către inculpat, pe care le-a difuzat în masa cetățenilor, este de-a dreptul instigator la adresa regimului, calificându-l ca siluitor al conștiințelor cetățenilor și având și atitudine abuzivă în încălcarea principiilor constituționale ale R.P.R.

Redăm mai jos parte din conținutul unui asemenea memoriu redactat de către inculpat: "Dorim să ni se respecte această credință bazați pe libertatea ce Constituția R.P.R. o acordă diferitelor culte religioase, întemeiați fiind de asemenea și pe marea hotărâre a Partidului Clasei Muncitoare prin care s-a condamnat categoric și pe bună dreptate "cultul personalităților" din care au decurs actele de siluire în anul 1948, a conștiințelor de religiunea greco-catolică, forțându-le trecerea peste voia lor la confesiunea creștină - zisă ortodoxă.

În temeiul celor arătate, cerem să se revină asupra situației din anul 1948, a repune în drepturi acest cult, a permite preoților greco-catolici să ne officieze public și în vechile noastre biserici serviciile religioase îndătinat cultului nostru pe lângă îngăduința binevoitoare a I.P.S.S. noștri episcopi greco-catolici, care în prezent se află la mănăstirea Ciorogârla, în persoana I.P.S.S.-lor dr. Iuliu Hossu, dr. Alexandru Rusu și dr. Ioan Bălan să se reîntoarcă în mijlocul credincioșilor, pe care i-au păstorit și care îi așteaptă cu multă dragoste și atașament".

Deși inculpatul nu mai avea calitatea de preot, totuși în mod clandestin a ținut mai multe liturghii de rit greco-catolic, asistând la ele credincioșii reveniți la religia ortodoxă. O astfel de liturghie a ținut inculpatul și în ziua de 3 iunie 1957 în locuința preotului Chindriș Vasile (arestat), în Cluj, str. Moloto v, nr. 10, unde au participat mai multe persoane.

În consecință, TRIBUNALUL ÎN NUMELE POPORULUI HOTĂRĂȘTE:

Cu unanimitate de voturi, făcând aplic. art. 327, alin. 3 CP condamnă fără acordare de circumstanțe atenuante pe inculpatul BOCHIȘ ALEXANDRU, din Cluj, str. Iokay, nr. 6-8 la 6 (șase) ani închisoare corecțională, pentru delictul de agitație publică.

Cu unanimitate de voturi și fără acordare de circumstanțe atenuante condamnă pe același inculpat la 1 (un) an închisoare pentru delictul de exercitare abuzivă de funcție, făcând aplicațiune la art. 256, II CP Conform art. 101 CP va executa pedeapsa cea mai gravă adică 6 (șase) ani închisoare corecțională. Îl obligă să plătească 100 lei cheltuieli de judecată. Se socotește detențiunea preventivă de la 3 iunie 1957. Cu drept de recurs. Data și citită în ședința publică astăzi 11 iulie 1957 - Urmează semnăturile

Prin decizia nr. 1465 din 27 august 1957 a trib. militar al Reg. III Milit. Cluj unde s-a respins ca neîntemeiat recursul inculpatului. Prin D. 5/1963 s-a grațiat restul pedepsei.

Pentru conformitate, grefier ss Pop Ioan

Preotul **Al. Bochiș** a început Teologia la Cluj, a fost trimis apoi cu o bursă la Roma și s-a întors la Cluj, unde și-a încheiat studiile. Tot aici s-a înscris la Academia de Muzică. A fost hirotonit preot pentru comuna Sânnicoară, județul Cluj, în Ardealul ocupat.

Din 1948, după interzicerea cultului greco-catolic, se angajează profesor de Muzică la Liceul Andrei Mureșanu din Dej.

În 1949 a fost condamnat la doi ani de închisoare⁷. Familia sa a fost permanent prigonită. Soția i-a fost cu greu angajată ca muncitor necalificat, iar cei doi copii Sabin-Leandru și Romana-Doina, deși au avut mediile cele mai mari la admiterea în liceu, au fost respinși pentru că "nu corespundeau politic", după cum le-a reproșat secretarul P.C.R., Baban. Pentru a-și termina studiile, copiii au plecat în alte localități, schimbându-și numele. Urmărit de prigonitori, Sabin-Leandru a fost exmatriculat din Facultatea de Hidrotehnică București, apoi de la Institutul Minier Petroșani; abia în 1963 a reușit să-și continue studiile, la Politehnica din Cluj. La fel a fost prigonită și Romana-Doina, azi farmacistă în Cluj.

Ilie Bogățeanu, parohul greco-catolic al comunei Orlat fost arestat și condamnat în vremea prigoanei comuniste.

Preotul **Gheorghe Bogdan** din Sibiu a trecut prin închisorile comuniste.

Preotul protopop **Ignat Boitoș**, hirotonit la 14 octombrie 1945, a funcționat concomitent ca profesor de Religie în Dumbrăveni și ca preot la biserica din aceeași localitate. După trei ani de prigoană, în care a refuzat să-și trădeze Biserica, a suferit mai multe anchete, arestări, bătăi. A fost dat afară din serviciu și a fost nevoit să lucreze ca muncitor necalificat pe diferite șantiere pentru a-și întreține familia (soția și cei cinci copii). Aceste munci ocazionale erau întrerupte de arestări și anchete.

Soția sa a avut de suferit, iar din cauza vieții amare, fetele (avea trei fete și doi băieți) au căzut jertfe pe altarul lui Cristos, jertfe curate oferite de bunul părinte. Au fost ani de chinuri și suferințe umiltoare, dar zilnic a slujit Sfânta Liturghie în casă, cu neclintită speranță, insuflând credință copiilor, nepoților, și nădejde credincioșilor care-l urmau. A fost un suflet de înger, strălucind de lumina harului⁸.

Filaret Bojescu, preot din Hunedoara, arestat în 1958, a fost condamnat la 25 de ani de muncă silnică. În 1947 era la Văcărești. La ieșirea din închisoare era atât de slăbit fizic încât era de nerecunoscut.

Preotul **Gheorghe Bolchiș** a studiat Teologia la Blaj. Între anii 1930 - 1940 a fost paroh în Silvașul de Sus, apoi în Boinești - Oaș până în 1946, când se transferă în parohia Trip - Oaș. În 1951 este scos din preoție; a fost constrâns să demisioneze pentru că a continuat să pomenească la sfintele slujbe pe «episcopii noștri», explicând autorităților că fiecare credincios, unit sau ortodox, știa la ce episcop se referă.

Din 1951 a devenit muncitor la cariera de piatră C.F.R. din Ilba, Satu Mare, unde în 1983 s-a îmbolnăvit, a fost internat în spital și, după ce - la cererea unui ofițer de securitate aflat pe patul de moarte, l-a dezlegat pe acesta - a murit și dânsul acolo.

A suferit mult și sub ocupația horthystă când împreună cu un mare număr de intelectuali din satele românești sătmărene, a fost internat în închisoarea din Satu Mare. Urmău a fi trimiși la crematoriul din Debrețin. A scăpat datorită adresei guvernului Rădescu prin care se amenința că, pentru fiecare român ucis, vor fi împușcați zece unguri.

---

⁷ Despre detenția părintelui Al. Bochiș în lagărul din Balta Brăilei (Ostrov) consemnează Al. Rațiu în volumul "Biserica furată", iar perioada de la Gherla este menționată de R. Radina în *Testamentul din morgă*.

⁸ vezi "Unirea" nr.4/1994.

În urma repetatelor presiuni exercitate de autoritățile comuniste județene, a iscălit trecerea la Ortodoxie, dar a refuzat să cerceteze credincoșii lui la domiciliu, așa cum i s-a cerut, pentru a-i determina să semneze și ei, motivând că nu poate deveni lup din păstor sufletesc.

Unul dintre locuitorii satului, Ioan Țăranu, a semnat trecerea la Ortodoxie în numele tuturor, ca și cum aceștia ar fi acceptat.

Participând la cursul de reciclare preoțească din martie 1951, la Institutul Teologic din Cluj, a constatat că peste tot în institut lipseau icoanele Mântuitorului și Crucea, cu excepția capelei, dar și acolo era instalată de comuniști lozinca: *Înainte, spre socialism* în sala de mese, pe peretele frontal erau portretele lui Lenin și Stalin, între două stegulețe roșii, iar la ușă, o mică icoană a Adormirii Maicii Domnului, așezată acolo numai în urma protestului unei serii de preoți care a refuzat să se roage, afirmând că nu au în fața cui se ruga.⁹

Părintele ieromonah **Ilie Bondrea**, bazilitan, arestat la 19 noiembrie 1948, a trecut și prin închisoarea de la Gherla. Trăiește la Circălău-Maramureș, unde și-a transformat casa în mănăstire.

Părintele **Titus Borca**, preot în Pișcolț, Satu Mare, a fost închis timp de cinci ani, începând cu 1949.

Părintele **Vasile Borda**, fost vicar la Timișoara, a fost eliberat în august 1955, după șapte ani de detenție.

Despre suferințele preotului **Alimpiu Boroș**, profesor de Religie greco-catolică la Liceul de băieți "Gh. Șincai" și la Gimnaziul de fete din Baia Mare, relatează fiica sa, doamna Cornelia Dersidan din Carei. Refuzând semnarea trecerii la Ortodoxie în octombrie 1948, i s-a impus, în urma unei percheziții, domiciliu forțat, cu prezența unui polițist permanent în casă. Bolnav, a fost internat timp de aproape un an în spital, iar după refacere, în februarie 1952, a fost arestat de Securitate de la locuința fiicei sale Emilia Stoenescu din Mediaș, unde se afla în vizită. A fost dus la Canal, colonia Castelu, unde a lucrat până în 14 februarie 1953 când a fost eliberat, extrem de slăbit. Înainte de a fi dus la Canal, a fost ținut șase luni în beciurile Siguranței din Satu Mare, fără să vadă soarele. Reîntors de la Canal, a fost evacuat cu întreaga familie din locuința pe care o aveau în Șomcuta Mare, trăind în casa unei credincioase până în 1954, când a plecat la fiica sa din București, iar de acolo la fiica sa din Carei, doamna Cornelia Dersidan, locuind aici împreună cu preoteasa. A murit în 28 mai 1978 la Carei, fiind îngropat de preotul Andron, trecut la ortodocși, fiindcă preotului romano-catolic i s-a interzis de către autorități să-l înmormânteze.

Părintele **Ilie Borz** din Drighiu, sat lângă Șimleu Silvaniei, a refuzat să semneze trecerea la Ortodoxie, fapt pentru care a fost arestat, condamnat la cinci ani de închisoare pe care a efectuat-o la Aiud, unde a și murit, fără a i se ști mormântul, relatează părintele Victor M. Pop din Șimleu Silvaniei, care a fost coleg și tovarăș de suferință cu părintele Ilie Borz.

Preotul **Alexandru Borza** (1887-1971), profesor universitar emerit, cel care a inițiat crearea Grădinii Botanice din Cluj, a trecut prin închisorile comuniste.

Preotul profesor dr. **Ioan M. Bota** s-a născut la data de 16 ianuarie 1920, în Rona de Jos - Maramureș. A urmat aici școala primară, apoi Școala de pomicultură la Bocicoiul Mare - Maramureș, Școala Normală la Sighet, Oradea și București, iar Academia Teologică la Blaj pe care a absolvit-o în iunie 1948.

La 25 martie 1947 este hirotonit ipodiaton de către P.S. Ioan Suciu, în catedrala din Blaj.

A fost arestat și condamnat din cauză că, în aprilie 1948 - după ce părintele dr. Ioan Dragomir, protopopul român unit al municipiului Satu Mare, a fost arestat - cu aprobarea P.S. episcop Ioan Suciu, a plecat la Satu Mare să slujească Sfânta Liturghie în Duminica Floriilor, la Paști și în Duminica Tomii, ajutându-l pe părintele Mihai Doboși, care era bătrân și slab. În predică a îndemnat miile de credincioși să rămână statornici în credința lor catolică.

Întrucât era atunci și student al Facultății de Filozofie din Cluj, anul III, după promovarea examenului de Licență în Teologie susținut în Blaj, în iunie 1948, a plecat cu brigada de studenți de la Universitatea din Cluj să lucreze pe Șantierul tineretului la CFR Bumbești - Livezeni, unde, în ziua de 20 iulie, sârbătoarea Sfântului Ilie, a servit ca lector la Biserica Greco-Catolică din Iscroni împreună cu Al. Berinde, predicând în prezența câtorva sute de studenți sosiți pe șantier.

---

⁹ Paragraful acesta face parte din *Testamentul meu* - 1970, de Gheorghe Bolchiș -preot greco-catolic (manuscris).

Seara a fost ținută o ședință a tuturor comandanților celor 120 de brigăzi studentești care lucrau acolo; li s-a comunicat că între ei se află agentul Vaticanului și al imperialiștilor care trebuie să dispară. La sfârșitul ședinței, studentul Vasile Călugăru din Blaj, medicinist, prieten cu părintele, i-a recomandat să plece imediat, ceea ce a și făcut.

Acasă la Vetiș, județul Satu Mare, a ajuns dimineața. După-amiază a fost chemat la Poliție, unde șeful de post, plutonierul major de jandarmi Macarie, un moldovean cu dragoste de neam, i-a spus să îl aștepte acasă a doua zi dimineață când, la orele 6, însoțit de sergentul major Constantin Pușcuță, a intrat în casă și i-a dat să citească telegrama primită la Securitatea Satu Mare de la Securitatea Petroșani: "Prindeți, arestați și înaintați Securității Satu Mare pe studentul Bota M. Ioan, dușman al regimului de democrație populară". Mama și surorile prezente au început să plângă. Domnul Macarie le-a liniștit și i-a spus studentului de atunci să plece imediat la Securitatea Satu Mare însoțit de sergentul major Pușcuță, căruia i-a ordonat ca ajunși în dreptul "casei robilor" să-l lase să fugă printre tufe și holde spre Ungaria și apoi să tragă trei cartușe în aer. Părintele i-a mulțumit, dar i-a răspuns că nu va fugi, deoarece nu a făcut nimănui vreun rău. "Să te ferească Dumnezeu ce te așteaptă!", i-a spus domnul Macarie.

Au plecat la Satu Mare, unde l-a luat în primire șeful Securității, evreul Ludovic Weiss, maior. În dreptul hotelului "Dacia" din centrul orașului, după ce l-a palmuit pe Pușcuță pentru că nu l-a adus sub baionetă pe studentul Bota, s-a repezit la cel arestat și, pe motiv că purta curea cu emblema regală, a început să-l lovească în stomac cu pumnii și, după ce a căzut leșinat, l-a călcat în picioare cu bocancii. După ce s-a trezit, sub efectul unor găleți de apă rece aruncate peste dânsul, a fost îndemnat de Weiss și de un subofițer ungur, care era cu el, să recunoască faptul că face agitație contra guvernului democrat al lui Petru Groza, ceea ce tânărul a refuzat, fiind din nou bătut până la leșin.

Când s-a trezit a doua zi, flămând și însetat, era într-o celulă din subsolul Securității: 2 m lungime, 1,20 m înălțime, 0,80 lățime, pe un prici cu rogojină. Nu se putea mișca din cauza loviturilor. Aici a fost ținut zece zile, cu o felie de pâine și un pahar de apă pe zi.

După zece zile, a fost chemat la biroul comandantului Weiss care și-a exprimat regretul că l-a tratat așa de dur, însă motiva că "a fost obraznic" și nu a recunoscut învinuirile aduse. I-a promis că îl va lăsa liber. După câteva minute a sosit un milițian care l-a escortat la secția politică a Penitenciarului Satu Mare, unde, nefiind celule libere, a fost ținut în subsolul închisorii, împreună cu frații Ciorba, oșeni din Certeze. După cinci zile de înfrățire în rugăciune cu oșenii, la 2 august 1948, a fost suit la etajul III, singur într-o celulă.

Când ieșea la plimbare, o jumătate de oră pe zi, îl întâlnea pe părintele Atanasie Maxim, starețul mănăstirii Bixadului, care se plimba sprijinit în cârjă pe coridorul de lângă celula sa. După 40 de zile de singurătate, a fost adus în celulă și domnul Nagy Jenó (Eugen), de 70 de ani, maghiar reformat, condamnat la șase ani pentru că, într-o convorbire avută pe stradă cu un prieten, a afirmat că armata sovietică este o armată de tâlhari, care i-au furat tot ce a avut: vite, grâu, păsări, porci, haine, ș.a.

La finele lui septembrie au mai sosit doi deținuți: preoții greco-catolici Ioan Soran, canonic onorar, și Felician Soran, fiul său, iar mai târziu și învățătorul Ghirita I.

Hrana era insuficientă și slabă, fapt ce făcea ca, ieșiți la plimbare în curte, când nu îi observa milițianul, să se repeadă la covețile porcilor pline cu păsat și cartofi fierți și să alunge șobolanii ce se plimbau prin ele, furând câte un pumn de păsat și băgându-l repede în gură.

La finele lui noiembrie 1948, a fost legat cu cătușe la mâini împreună cu un alt deținut politic, coborât în curte, apoi 40 de deținuți, încolonați sub escortă grea, au parcurs pe jos drumul Penitenciar - Gara C.F.R. Satu Mare, în muzica lanțurilor de la picioarele multor deținuți. Urcați în vagonul dubă, au fost transportați la Penitenciarul Cluj.

Aici a fost judecat de trei ori; martorii aduși să îl acuze și-au cerut public scuze, în timpul procesului, afirmând că au fost siliți. La a treia dezbateră a fost judecat și condamnat conform dosarului nr. 3139/1948.

TRIBUNALUL MILITAR CLUJ- Secția 2-a Sentința nr. 884/1949 (Extras) hotărăște: Condamnă pe inculpatul BOTA IOAN, născut... domiciliat în corn. Vetiș, jud. Satu Mare, făcând aplicațiunea art. 325 lit. c CP art. 436 C.J.M. art. 304 C.J.M. art. 157,158 CP, la 6 (șase) luni închisoare corecțională, pentru delictul de răspândire de publicațiuni interzise.

În fapt: inculpatul în calitate de teolog a păstrat la domiciliu său diferite materiale și broșuri cu conținut interzis, pentru răspândire credincioșilor și chiar pentru a le vinde, bazându-se pe ordinul 10.117 din 16 martie 1948 al Ministerului Cultelor, cu toate că cunoștea conținutul interzis al acestor cărți.

Îi obligă să plătească suma de lei... despăgubiri - despăgubiri civile, îl obligă să plătească statului 1000 (una mie) lei cheltuieli de judecată, iar asupra corpurilor delictive dispune. - Se comută în întregime detențiunea preventivă. Cu drept de recurs în termen de — zile de la comunicare. Dată și citită în ședința publică astăzi 15 martie 1949. Președinte ss... ss Secretar...

Hotărârea a rămas definitivă, prin decizia Curții Militare de Casație și Justiție, nr. 1593 din 06.09.1949, prin care i s-a respins recursul. A executat pedeapsa de la 31.07.1948 până la 26 ianuarie 1949.

Cheltuielile de judecată au fost date în debit și s-a confirmat primirea dării în debit cu adresa nr. 11505 din 15 aprilie 1949 a Secției Financiare Satu Mare"...

Prin Ordonanța def. nr. 228/1948 a Tribunalului Satu Mare a fost trimis în judecată pentru:

a) delictul de injurie rasială prev. de art. 387 bis CP.;

b) delictul de ofensă contra armoniei dintre naționalitățile conlocuitoare prev. de art. V Legea 630/1948;

c) delictul de răspândire de publicații interzise prev. și ped. de art. 328 lit. C CP.

Avocatul dr. Ioan Rațiu a reușit să respingă primele două acuze, rămânând doar a treia și aceasta încadrată ușor. Totuși a fost închis între 22 iulie 1948 și 10 noiembrie 1949 când, lăsat "liber", a sosit acasă.

După ce s-a refăcut, sub urmărirea continuă a Securității, a plecat la Cluj și a lucrat pe Șantierul CFR - Gară la încărcarea și descărcarea vagoanelor. Mulțumită profesorilor Dimitrie Todoran, Al. Roșea, Liviu Rusu ș.a. de la Universitate, a fost reprimat - având "originea socială sănătoasă", fiu de țăran sărac, fost muncitor - pentru a continua studiile de filozofie. După ce a fost urmărit și exclus din Căminul studentesc "Avram Iancu", fiindcă a frecventat Biserica "Sf. Mihail", romano-catolică, a fost mutat la Facultatea de Filosofie din București, pe care a absolvit-o, promovând examenul de stat în iunie 1952, apoi a fost repartizat la Liceul din Aiud.

Nu a plecat la Liceul din Aiud, ci a urmat 45 de zile cursuri de perfecționare în limba rusă, fiind numit profesor la Școala generală din satul Cară, comuna Cojocna, județul Cluj, unde a predat Istorie, Limba română, Educație fizică ș.a. timp de cinci ani.

În această perioadă a fost supravegheat de maiorul de Securitate Boris și apoi de locotenentul major Moldovan. În ciuda urmăririi, a ținut legătura cu preoții greco-catolici clujeni și nu numai, a servit adesea, clandestin, slujbe împreună cu ei.

La Penitenciarul din Cluj, a fost închis împreună cu preoții: Simion Pop, vicarul Rodnei, Nicolae Nichita, protopopul greco-catolic al Târgu-Lăpușului, Gavrii Gorzo din Ieud, Ioan Mocanu din Iapa, județul Satu Mare, Ioan Ulicsak din Satu Mare, Vasile Nemeș din Călinești, Maramureș. Împreună cu unii dintre ei a fost transferat la Aiud din aprilie 1949, acolo aflându-se în acea perioadă părintele ieromonah dr. Augustin Prunduș, cu care a stat în aceeași celulă. Părintele Prunduș și părintele Ioniță Pelle erau adesea bătuți de milițieni, fără nici o vină.

Pe părintele Iosif Pop, vicarul greco-catolic al Târgu Mureșului l-a întâlnit la Penitenciarul Cluj.

Închisoarea a fost, pentru studentul de atunci, o înaltă universitate a suferinței și speranței în atotputernicia și bunătatea lui Dumnezeu.

Părintele **Ștefan Bota**, protopop al districtului Ileanda Mare, a fost arestat la 30 octombrie 1948, condamnat la zece ani de închisoare, plimbat prin temnițele Cluj, Gherla, Canal și apoi lăsat "liber" cu domiciliu obligatoriu la Lemniu-Sălaj, sub supravegherea Securității. A activat clandestin, fiind un preot de mare prestigiu și un român integru.

Părintele **Vasile Ioan Botiza** a fost arestat, judecat și condamnat la ani grei de închisoare, fiind prins că ajută preoții greco-catolici în activitatea lor pastorală clandestină. După ce a ieșit din închisoare, a fost hirotonit clandestin preot. A colaborat cu părintele Augustin Prunduș la activitatea pastorală a călugărilor bazilitani și a surorilor din Congregația Maicii Domnului. Astăzi este profesor de Studii biblice la Institutul Teologic Universitar Român Unit din Cluj.

Bozdog, preot din Sarmisegetuza, se afla la Canal în 1945.

Preotul **Teodor Branea**, paroh în Căpușul de Câmpie, județul Mureș, a refuzat - potrivit mărturiei fiicei sale, doamna Iacob Melania din Petroșani - în toamna lui 1948, să treacă la Ortodoxie, fapt pentru care i s-a interzis să mai slujească și a fost evacuat forțat din casa parohială, mutându-se la o familie de creștini, iar de aici, la fiica sa la Gurghiu, județul Mureș, unde a decedat în 1964.

Preotul **Brătfalău** a fost condamnat la cinci ani de închisoare.

Preotul **Victor Brândușan**, arestat în 30 octombrie 1948, a trecut prin închisorile de la Gherla și Sighet.

Preotul **Nicolae Brânzeu**, născut la 17 august 1883 în județul Hunedoara, cu studii la liceul din Orăștie și la Universitățile din Budapesta și Viena, obține doctoratul în Teologie în 1908. Activează ca preot în Petroșani, Vulcan, protopop în Comloșu Mare, județul Timiș, secretar și apoi canonic la Episcopia Lugojului între 1921 - 1962. A fost arestat în octombrie 1948 și a trecut pe la mănăstirile Neamț și Căldărușani, apoi a fost închis la Aiud (1956 - 1962). A murit la 30 decembrie 1962.

A publicat lucrări istorice și teologice. A scris pentru ziarele *Cuvântul adevărului* (1913 - 1930), *Drapelul*, *Sionul Românesc* (Lugoj 1920 - 1927) și *Păstorul Sufletesc* (Lugoj, 1929 - 1931). A fost un preot de o înaltă ținută morală.

Părintele **Gheorghe Breharu** s-a născut la 28 aprilie 1918, în satul Petrești, comuna Mintiul Gherlei. A făcut studiile liceale la "Petru Maior" în Gherla și Academia Teologică la Cluj.

Pentru că a refuzat trecerea la ortodocși, în vara anului 1952 a fost concentrat două luni la muncă grea, pe șantierul Fabricii "Carbochim" din Cluj. Azi este vicarul greco-catolic foraneu al Gherlei.

Părintele canonic onorar **Anton Buga** s-a născut în Sângeorz-Băi județul Bistrița-Năsăud. A făcut studiile primare în localitatea natală, apoi Liceul grăniceresc greco-catolic român «George Coșbuc» din Năsăud și Academia Teologică Română Unită din Gherla (1923-1927). Fiind sfințit preot în 1927, devine paroh în Sângeorz-Băi, păstor gata să-și dea viața pentru credincioșii săi. În 1940 înființează cooperativa "Plugarul" pentru a asigura aprovizionarea cu alimente și îmbrăcăminte a credincioșilor de care autoritățile ocupante maghiare nu aveau nici o grijă. Lipsiți de alimente, mulți mâncau faină din coajă de fag, îmbolnăvindu-se grav. Când a plecat la Banska în Ungaria, a fost rugat în genunchi de credincioșii înfometate să nu-i lase pradă morții. "Nu mă întorc la voi fără hrană" le-a spus părintele Anton Buga și s-a întors cu zece vagoane de porumb.

A făcut memorii către Comisia germano-italiană în care arăta că numai din Sângeorz-Băi 60 de români au fost închiși și bătuți, duși la Bistrița și de aici la muncă forțată. Furturile și jafurile corcise de grupuri de soldați horthyști, maghiarizarea învățământului într-o localitate curat românească, injuriile la adresa națiunii române și a conducătorilor României, afacerile făcute de primar, de notar și de către funcționarii comunali pe spinarea poporului român subjugat, înfometarea populației românești, maltratarea și terorizarea locuitorilor români de către jandarmii unguri etc, au fost date în vileag prin memorii semnate de părintele Anton Buga, împreună cu învățătorul Iustin Sohorca, Eliseu Daraban, Constantin Lupoaiș ș.a.

Se alătură, împreună cu credincioșii săi, luptei și suferințelor episcopului dr. Iuliu Hossu pentru păstrarea ființei naționale în Ardealul de Nord. În noiembrie 1943 s-a produs atentatul la viața episcopului dr. I. Hossu la Budalcul Român iar în aprilie 1944 la Cluj episcopul dr. Iuliu Hossu a fost scuipat și amenințat de studenții maghiari care au atacat Seminarul teologic român unit și Institutul "Sf. Tereza", "cuiburi de valahi".

În noaptea de 24 august 1944, orele 4, casa părintelui Anton Buga a fost înconjurată de zece jandarmi unguri care l-au îmbrăcat în reverendă, i-au pus cătușe la mâini și, sub baionete, l-au dus la Primărie. Pe drum, a trecut printre trupele maghiare care erau în alarmă și mulți militari unguri l-au scuipat strigându-i: "Ihi! Ez a budos olah pap! (Acesta-i un popă puturos român!). A fost dus la închisoarea militară din Bistrița, unde a mai întâlnit încă 17 preoți și alți intelectuali români închiși. În 12 septembrie, toți aceștia au fost condamnați la moarte și numai ordinul generalului Sănătescu, primul ministru al României în acel moment, potrivit căruia, pentru fiecare român împușcat vor fi împușcați zece unguri în România, l-a salvat pe părintele Buga.

Au urmat anii prigonirii Bisericii Române Unite 1947 - 1949. Părintele Anton Buga a fost arestat pentru predicile prin care îndemna la rezistență contra ofensivei comuniste duse împotriva Bisericii Greco-Catolice. A fost târât prin beciurile Ministerului de Interne București, apoi cinci ani la Jilava, dar n-a cedat. Preoteasa a fost și dânsa arestată și condamnată la un an de închisoare.

După ieșirea din închisoare părintele a mai fost arestat de șase ori; preoteasa s-a îmbolnăvit de inimă și a murit. Dânsul a rămas în parohie și a continuat să facă acasă sfintele slujbe, adesea amenințat cu noi represalii de Securitate.

Lipsit de cele necesare traiului, dar rămas ferm în credința catolică, moare în 26 iulie 1993; este prohodit la Sângeorz-Băi de episcopii George Guțiu și Lucian Mureșan, secondați de 18 preoți și mult popor.

Preotul **Toma Bulea**, protopop al Becleanului, a refuzat¹⁰ să treacă la ortodocși, fapt pentru care a fost arestat și condamnat, executând un an și jumătate de detenție la Canalul Midia - Poarta Albă. Fiul părintelui Toma Bulea, Caius Bulea, fiind student în anul I la Universitatea din Cluj, în 1948 a fost arestat de Securitatea din Cluj, sub acuza că acționează pentru răsturnarea regimului comunist. A fost exmatriculat și n-a mai putut face studii superioare.

Desființarea cultului greco-catolic a avut urmări grave și asupra fiilor credincioși ai Bisericii Unite din Beclean: Studentul teolog Gavrilă Sferlea, aflat la data emiterii decretului 358/1948 în anul III la Academia Română Unită din Oradea, a fost nevoit să întrerupă studiile; Ștefan Vlăduțiu, fiu de preot din Beclean, a fost mutat din Beclean, ca profesor pe la alte școli, prin sate, și scos din învățământ o perioadă

¹⁰ Potrivit mărturiei domnului Bulea Caius, fiul părintelui, domiciliat în orașul Beclean, jud. Bistrița-Năsăud

de trei luni. Liviu Timariu, fiu de preot din Beclean, nu a fost admis la Conservatorul din Cluj, iar în anul 1952 a fost exclus de la cursurile de perfecționare ale cadrelor din învățământ, pe motiv că e fiu de preot. Livia Maxim, soție de preot greco-catolic, a fost scoasă din învățământ pe o perioadă de trei ani. Toate aceste măsuri le-a aplicat inspectoratul școlar, la ordinul organelor Partidului Comunist.

Apoi au fost confiscate de stat și predate ortodocșilor, de la cultul greco-catolic, următoarele: biserica veche de piatră, acoperită cu șindrilă, cu poartă de intrare din lemn, înscrisă în rândul monumentelor istorice, în prezent în folosința ortodocșilor; biserica de piatră, cumpărată în anul 1935 de familia Făgărășan de religie greco-catolică, de la familia catolică Bethlen din Beclean, în prezent în folosința cultului ortodox; casele parohiale: una cu sediul protopopial și locuință pentru preot și a doua casă cantorală, vândută ulterior de către ortodocși.